

החלטת ועדת האתיקה
בעניין קריעת מסמכים פרלמנטריים מעל דוכן הכנסת
מיום ט"ז באב התשע"ג - 23 ביולי 2013

הקובלנות

1. ביום 18.3.2013, יום הצגת הממשלה החדשה בפני הכנסת, קרע חה"כ **משה גפני** מעל דוכן הכנסת את ההסכמים הקואליציוניים שהונחו על שולחן הכנסת. בעניין זה הוגשה לוועדה קובלנה ע"י מר עידן יוסף.
2. ביום 24.6.2013, בעת נאומיהם בדיון בקריאה הראשונה בהצעת חוק להסדרת ההתיישבות הבדואית בנגב, קרעו תשעה חברי כנסת את הצעת החוק מעל דוכן הכנסת ומיד לאחר מכן הוצאו מהמליאה על ידי יושב-ראש הכנסת חה"כ יולי (יואל) אדלשטיין שניהל את הישיבה באותה עת. אלה הם חברי הכנסת: **מוחמד ברכה, עפו אגבריה, ג'מאל זחאלקה, אברהם צרצור, חנין זועבי, טלב אבו עראר, מסעוד גנאים, באסל ג'אטס, אחמד טיבי**. בעניין זה הוגשה לוועדה קובלנה על ידי יושב-ראש הכנסת ועל ידי אזרחים נוספים. חלק מהקובלנות שהגישו אזרחים נגעו גם לדברים חריפים שנאמרו על ידי חברי הכנסת הנ"ל בנאומיהם.
- לפי הקובלנה שהגיש יושב-ראש הכנסת, במעשה זה שתוכן ותואם מראש פגעו חברי הכנסת בכבוד של הכנסת וחרגו מהכללים המקובלים בדיונים הפרלמנטריים.
3. לעניין חה"כ **אחמד טיבי** הגיש יושב-ראש הכנסת קובלנה נפרדת, שכן לאחר קריעת הצעת החוק שפך חה"כ טיבי מים על ההצעה ודוכן הנאומים. יושב-ראש הכנסת ציין כי הוא רואה חומרה יתרה במעשיו של חה"כ טיבי, גם לאור כהונתו כסגן יושב-ראש הכנסת, האמור להוות דוגמה בהתנהגותו ובשמירת כללי הדיון בכנסת.

תגובת הנקבלים

4. הוועדה עיינה בפרוטוקול ישיבות הכנסת הרלבנטיות, וקיבלה את תגובתם של הנקבלים.
5. חה"כ **גפני** מסר כי מעולם לא נקט בצעד כזה של קריעת מסמך בכנסת, אך הפעם החליט לעשות זאת כדי להביע את מחאתו על תוכן ההסכמים הקואליציוניים ופגיעתם הקשה באוכלוסייה שהוא מייצג.

כל חברי הכנסת הנקבלים במקרה השני מסרו כי מדובר בהבעת דעה, שנעשתה אמנם בדרך לא שגורה, "כביטוי לחומרתה של הצעת החוק, הקיצוניותה וחוסר הסבירות שבה", אך עדיין במסגרת חופש הביטוי השמור לחברי הכנסת. עוד הזכירו כי "לא במקרה לא נמצאת בתקנון הכנסת תקנה האוסרת פעולה כזו". חברי הכנסת הוסיפו כי מזה חודשיים הם מעלים טענות קשות נגד הצעת החוק אך הממשלה, הכנסת, התקשורת ורוב הציבור מתעלמים מכך, ולכן נקטו בצעד זה שנועד "להפנות זרקור בוהק אל אותו זעם וכאב".

חה"כ טיבי הופיע בפני הוועדה, ולעניין שפיכת המים אמר כי נהג על פי פתגם בערבית שלפיו כשרוצים לתאר משהו שהוא חסר ערך, אומרים "תרטיב אותו ותשתה את המים שלו". שפיכת המים לא כוונה לאדם מסוים, אלא נעשתה על הצעת החוק שנקרעה קודם לכן מעל הדוכן, והיא חלק מהבעת המחאה החריפה כנגד הצעת החוק. עוד ציין חה"כ טיבי כי בהנחיית יושב-ראש הכנסת לא שובץ לנהל את ישיבות המליאה מאז המקרה, ולכן למעשה כבר נענש.

החלטת ועדת האתיקה

6. הוועדה מקבלת את העמדה שלפיה ככלל, חופש הביטוי הפוליטי הרחב של חברי הכנסת יכול לכלול בחובו גם מעשים ולא רק התבטאויות, כגון השתתפות בהפגנה, הנפת שלט וכד'.

עם זאת, כשמדובר במליאת הכנסת, חלים כללי התנהגות מיוחדים שנועדו להדגיש את מעמדה המיוחד של המליאה, ושיש בהם גם סייגים לחופש הביטוי של חברי הכנסת. כך למשל קובע סעיף 41 לתקנון הכנסת כי "חבר הכנסת לא יציג במליאה חפץ כלשהו ולא יעשה שימוש בחפץ או בכיתוב לצורך הבעת עמדתו". עוד קובע התקנון כי "חבר הכנסת ידבר במליאת הכנסת בצורה הולמת, בלשון מקובלת ובאופן השומר על כבוד הכנסת".

7. אולם, היות וניתן לראות את קריעת המסמכים בשני המקרים המתוארים כחוסים תחת המטריה הרחבה של חופש הביטוי הפוליטי של חברי הכנסת, ולאור העובדה שלא התקבלה בעבר החלטה הנוגעת לקריעת מסמכים פרלמנטריים מעל הדוכן במליאה, **החליטה הוועדה, לאחר ששקלה את הדברים, לדחות את הקובלנות בקשר לקריעת המסמכים.**

החלטה זו התקבלה גם נוכח העובדה שלא דובר במקרים אלה בחפץ חיצוני כלשהו שהוכנס למליאת הכנסת והוצג מעל הדוכן, אלא במסמך שהונח על שולחנם של חברי הכנסת, וקריעתו נעשתה כאות מחאה נגד תוכנו של המסמך, ולא במטרה לפגוע באדם או בקבוצה. לעניין ההתבטאויות החריפות של חברי הכנסת באותו אירוע החליטה הוועדה לדחות את הקובלנות נוכח חופש הביטוי הרחב המסור לחברי הכנסת במליאת הכנסת.

8. לצד דחיית הקובלנות בעניין קריעת המסמכים מבקשת הוועדה להדגיש כי היא אינה רואה בקריעת מסמכים פרלמנטריים מעל דוכן הכנסת ביטוי פרלמנטרי ראוי או כזה שיש להפוך את השימוש בו לעניין מקובל. יש להקפיד על כך שבכנסת הויכוח יהיה מילולי בלבד, ושהמליאה לא תהפוך לבמה להבעת מחאה בדרכים אחרות, שאף אם הן לגיטימיות מחוץ למשכן הכנסת אין מקום לאפשרן בכנסת בשל החובה לשמור על כבודו ועל כללי הדיון בה. בהקשר זה הוועדה מבקשת להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת כי ייתכנו בעתיד מקרים שבהם מעשה מסוג זה ייחשב כהפרה של כללי האתיקה.

9. לעניין חה"כ טיבי ושפיכת המים על ידיו, הוועדה דוחה את הסבריו של חה"כ טיבי וסבורה כי מדובר במעשה החורג באופן קיצוני מכללי ההתנהגות הלגיטימיים בכנסת, שאף גרם לכך שהכנסת תאלץ להוציא הוצאה כספית בשל חשש לנזק עתידי לצידוד האלקטרוני הרגיש המותקן בדוכן הנואמים כתוצאה משפיכת המים. בהקשר זה יצוין כי מלשכת מנכ"ל הכנסת נמסר לוועדה מסמך בדיקה שנערך בעקבות האירוע, ולפיו "נצפו מים ברמקולים שעל הפודיום", ולפיכך יש להחליף ציוד (רמקול ומגבר) בעלות של כ-21,000 ₪.

במעשיו הפר חבר הכנסת טיבי את כלל האתיקה הקובעת כי "חבר הכנסת ישמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה וינהג בדרך ההולמת את מעמדו ואת חובותיו כחבר הכנסת...". חומרה מיוחדת רואה הוועדה בכך שחה"כ טיבי מכהן כסגן יושב-ראש הכנסת, ואמור לשמש דוגמה לחברי הכנסת בכל הנוגע לאופן ההתנהגות במליאת הכנסת.

אשר על כן החליטה הוועדה, בתוקף סמכותה לפי סעיף 13ד(ד)(ג3) לחוק החסינות, כי חה"כ אחמד טיבי לא ינהל את ישיבות הכנסת כסגן יושב-ראש הכנסת עד לסוף כנס הכנסת הנוכחי, המסתיים ביום 4.8.2013.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.